

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia X. Habita ad populum in basilica sancti Petri Apostoli, in die
Epiphaniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

terrena cura impediatur, ne si in terra talentum absconditur, talenti dominus ad iracundiam provocetur. Piger etenim servus, cum jam culpas iudex examinat, talentum de terra levat: quia sunt plerique qui tunc se à terrenis desideriis vel operibus subtrahunt, quando jam per animadversionem iudicis ad aeternum supplicium trahuntur. Ante ergo de talenti nostri ponenda ratione vigilemus, ut cum jam iudex ad feriendum imminet, lucrum nos quod fecimus, excuset. Quod praestet nobis Deus, qui vivit, &c.

Lectio sancti Evangelij secundum
Matthaeum.

Cap. 2.

Cum natus esset Iesus in Bethleem Iudae, in diebus Herodis regis: ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes: Vbi est qui natus est rex Iudaeorum? Vidimus enim stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum. Audiens autem Herodes rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum, & scribas populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iudae. Sic enim scriptum est per Prophetam: Et tu Bethleem terra Iudae, nequaquam minima es in principibus Iudae: ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel. Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellae, quae apparuit eis. Et mittens illos in Bethleem, dixit: Ite & interrogate diligenter de puero, & cum inveneritis, renunciate mihi: ut & ego veniens, adorem eum. Qui cum audissent regem, abierunt. Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, usque dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam, gavisissimi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus: & procidentibus, adoraverunt eum. Et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in regionem suam.

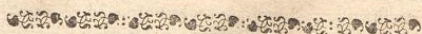
HOMILIA X.

Habita ad populum in basilica sancti
Petri Apostoli, in die Epiphaniae.

Sicut in lectione Evangelica, fratres charissimi, audistis, caeli Regenato, rex terrae turbatus est: quia nimirum terrena altitudo confunditur, cum celsitudo caelestis aperitur. Sed quaerendum nobis est, quidnam sit quod Redemptore nato, pastore in Judaea Angelus apparuit, atque ad adorandum hunc ab Oriente Magos non Angelus, sed stella perduxit? Quia videlicet Judaeis tanquam ratione utentibus, rationale animal, id est Angelus, praedicare debuit: Gentiles vero quia uti ratione nesciebant, ad cognoscendum Dominum non per vocem, sed per signa perducuntur. Unde etiam

A per Paulum dicitur: *Prophetia fidelibus data sunt, non infidelibus: signa autem infidelibus, non fidelibus: quia & illis prophetiae tanquam infidelibus, non infidelibus: & istis signa tanquam infidelibus, non fidelibus data sunt.* Et notandum, quod Redemptorem nostrum, cum jam perfecta esset aetatis, eisdem Gentilibus Apostoli praedicant, eumque parvulum, & necdum per humani corporis officium loquentem, stella Gentilibus denunciatur: quia nimirum rationis ordo postebat, ut & loquentem jam Dominum loquentes nobis praedicatores innotescerent, & necdum loquentem elementa muta praedicarent. Sed in omnibus signis, quae vel nascente Domino, vel moriente monstrata sunt, considerandum nobis est, quanta fuerit in quorundam Judaeorum corde duritia, qui hunc nec per prophetiae donum, nec per miracula agnoverunt. Omnia quippe elementa auctorem suum venisse testata sunt. Ut enim de eis quiddam usu humano loquar: Deum hunc caeli esse cognoverunt, quia protinus stellam miserunt. Mare cognovit, quia sub plantis ejus se calcabile praebuit. Terra cognovit, quia eo moriente contremuit. Sol cognovit, quia lucis suae radios abscondit. Saxa & parietes cognoverunt, quia tempore mortis ejus scissa sunt. Infernus agnovit, quia hos quos tenebat mortuos, reddidit. Et tamen hunc, quem Dominum omnia insensibilia elementa senserunt, adhuc infidelium Judaeorum corda Deum esse minime cognoscunt, & duriora saxis, scindi ad poenitentiam nolunt: eumque confiteri abnegant, quem elementa, ut diximus, aut signis, aut scissionibus Deum clamabant. Qui etiam ad damnationis suae cumulum, eum quem natum despiciunt, nasciturum longè ante praesciverunt. Et non solum quia nasceretur, noverant, sed etiam ubi nasceretur. Nam ab Herode requisiti, locum nativitatis ejus exprimum, quem scripturae auctoritate didicerunt. Et testimonium proferunt, quod Bethleem honorari nativitate novi ducis ostenditur: ut ipsa eorum scientia & illis fieret ad testimonium damnationis, & nobis ad adiutorium credulitatis. Quos profecto bene Isaac, cum Jacob filium suum benediceret, designavit: qui & caligans oculis & prophetans, in presenti filium non vidit, cui tamen multa in posterum praevitit: quia nimirum Judaicus populus prophetiae spiritu plenus & caecus, eum de quo multa in futurum praedixit, in presenti positum non agnovit. Sed nativitate Regis nostri cognita, Herodes ad callida argumenta convertitur, ne terreno regno privaretur. Renunciari sibi ubi puer inveniretur, postulat: adorare eum velle se simulat, ut hunc si invenire possit, extinguat. Sed quanta est humana malitia contra consilium divinitatis? Scriptum quippe est: *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Nam ea quae apparuit stella, Magos perducit: natum Regem reperiunt, munera deferunt, & ne redire ad Herodem debeant, in somnis admonentur: sicque fit, ut Jesum, quem quaerit Herodes, invenire non possit. Cujus persona qui alij quam hypocritae designantur, qui dum fictè quaerunt, invenire Dominum nunquam merentur? Sed inter haec sciendum, quod Priscillianistae haeretici nasci unumquemque hominem sub constitutionibus stellarum putant: & hoc in adiutorium sui erroris assumunt, quod nova stella exiit, cum Dominus in carne apparuit: cujus fuisse fatum eandem quae apparuit stellam, putant. Sed si Evangelij verba pensamus, quibus de eadem stella dicitur: [*Vtique dum veniens staret supra ubi erat puer;*] dum non puer ad stellam, sed stella ad puerum cucurrit, si dici liceat, non stella fatum pueri, sed fatum stellae is qui apparuit, puer fuit. Sed à fidelium cordibus absit, ut aliquid esse fatum dicant. Vitam quippe hominum solus hic conditor qui creavit, administrat. Neque

ba doctus in regno calorum, similis est homini patrifamilias proferenti de thesauro suo nova & vetera.

HOMILIA XI.

Habita ad populum in basilica sancta Agnetis, in die natalis ejus.

Calorum regnum, fratres charissimi, idcirco terrenis rebus simile dicitur, ut ex his quæ animus novit, surgat ad incognita quæ non novit: quatenus exemplo visibilium se ad invisibilia rapiat, & per ea quæ usu didicit, quasi conficatus incalecat: ut per hoc quod scit notum diligere, discat & incognita amare. Ecce enim calorum regnum thesaurus abscondito in agro comparatur, [quem qui invenit homo, abscondit, & præ gaudio illius vadit & vendit universa quæ habet, & emit agrum illum.] Qua in re hoc quoque notandum est, quod inventus thesaurus absconditur, ut servetur: quia studium cælestis desiderij à malignis spiritibus custodire non sufficit, qui hoc ab humanis laudibus non abscondit. In præsentem etenim vitam quasi in via sumus, qua ad patriam pergimus. Maligni autem spiritus iter nostrum quasi quidam latrunculi obsident. Deprædari ergo desiderat, qui thesaurum publicè portat in via. Hoc autem dico, non ut proximi opera nostra bona non videant, cum scriptum sit: *Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in calis est:* sed ut per hoc quod agimus, laudes exterius non queramus. Sic autem sit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto: ut & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua Deo soli placere querimus, semper optemus secretum. Thesaurus autem, cæleste est desiderium: ager verò in quo thesaurus absconditur, disciplina studij cælestis. Quem profectò agrum venditis omnibus comparat, qui voluptatibus carnis renuncians, cuncta sua terrena desideria per disciplinæ cælestis custodiam calcet: ut nihil jam quod caro blanditur, libeat, nihil quod carnalem vitam trucidat, spiritus perhorrescat. Rursum cæleste regnum negotiatori homini simile dicitur, qui bonas margaritas querit, sed unam pretiosam invenit, quam videlicet inventam, omnia vendens emit: quia qui cælestis vite dulcedinem, in quantum possibilitas admittit, profectè cognoverit, ea quæ in terris amaverat, libenter cuncta derelinquit: in comparatione ejus vilescunt omnia, deserit habita, congregata dispergit, inardescit in cælestibus animus, nil in terrenis libet, deforme conspicitur quidquid de terrenæ rei placebat specie; quia sola pretiosæ margaritæ claritas fulget in mente. De cuius dilectione rectè per Salomonem dicitur: *Fortis est ut mors dilectio:* quia videlicet sicut mors corpus interimit, sic ab amore rerum corporaliùm æternæ vite charitas occidit. Nam quem profectè absorbuerit, ad terrena foris desideria velut insensibilem reddit. Nec enim sancta hæc, cujus hodie natalitia celebramus, mori pro Domino potuisset in corpore, si priùs à terrenis desideriis mortua non fuisset in mente. Erectus namque in virtutis culmine animus tormenta despexit, præmia calcavit. Ante armatos reges & præfides invicta stetit, feriente robustior, judicante sublimior. Quid inter hæc nos barbati & debiles dicimus, qui ire ad regna cælestia puellas per ferrum videmus? quos ira superat, superbia inflat, ambitio perturbat, luxuria inquinat. Qui si adipisci regna calorum per bella persecutionum non possumus, hoc ipsum nobis turpe sit, quod Deum nolumus saltem per pacem sequi. Ecce nulli nostrum hoc tempore dicit Deus,

A Pro me more; sed illicita tantummodo in te desideria occide. Qui ergo in pace subigere carnis desideria nolumus, quando in bello pro Domino ipsam carnem daremus? Rursus simile esse regnum calorum sagenæ in mare missæ dicitur, ex omni genere piscium congreganti, quæ impleta ad littus educitur, & in vasis boni pisces eliguntur, mali autem projiciuntur foras. Sancta Ecclesia sagenæ comparatur, quia & piscatoribus est commissa, & per eam quisque ad æternum regnum à præsentis sæculi fluctibus trahitur, ne in æternæ mortis profunda mergatur. Quæ ex omni genere piscium congregatur, quia ad peccatorum veniam sapientes & fatuos, liberos & servos, divites & pauperes, fortes & infirmos vocat. Unde per Psalmistam Deo dicitur: *Ad te omnis caro veniet.* Quæ sagenæ, scilicet Ecclesia, tunc universaliter repletur, cum in fine suo humani generis summa concluditur. Quam educunt, & secus littus sedent: quia sicut mare sæculum, ita sæculi finem significat littus maris. In quo scilicet sine boni pisces in vasis eliguntur, mali autem projiciuntur foras: quia & electi quique in tabernacula æterna recipiuntur, & interni regni luce perdita ad exteriores tenebras reprobi pertrahuntur. Nunc enim bonos malosque communitè quasi permixtos pisces fidei sagenæ nos continet, sed littus indicat sanctæ Ecclesiæ sagenæ quid trahebat. Et quidem pisces qui capti fuerint, mutari non possunt: nos autem mali capimur, sed in bonitate permutamur. Cogitemus igitur in captione, ne dividamur in littore. Ecce quàm grata est vobis hodierna solemnitas, ita ut se non modicum addicat, si cui ex hoc conventu vestro deesse contingat. Quid ergo in die illa acturus est, qui à conspectu judicis rapitur, ab electorum societate separatur, qui tenebre sit à lumine, cruciatur æterna combustione? Unde & hanc eandem comparationem Dominus sub brevitate aperit, cum subjungit: [*Sic erit in consummatione sæculi. Exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in cinerum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium.*] Hoc jam, fratres charissimi, timendum est potius, quàm exponendum. Aperta etenim voce tormenta peccantium dicta sunt, ne quis ad ignorantia suæ excusationem recurreret, si quid de æterno supplicio obscure diceretur. Unde & subditur: [*Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei: Præterquam Domine.*] Atque in conclusione subjungitur: [*Ideo omnis scriba doctus in regno calorum, similis est homini patrifamilias proferenti de thesauro suo nova & vetera.*] Si per novum & vetus quod dicitur, utrumque Testamentum accipimus, Abraham doctum fuisse denegamus, qui novi & veteris Testamenti etiam facta novit, minimè verba nunciavit. Moysen quoque docto patrifamilias comparare non possumus, qui etiam Testamentum vetus edocuit, novi tamen dicta non protulit. Dum ergo ab hoc intellectu excludimur, ad alium vocamur. Sed in eo quod Veritas dicit: [*Omnis scriba doctus in regno calorum, similis est patrifamilias;*] intelligi valet, quia non de his qui fuerant, sed de his qui esse in Ecclesia poterant, loquebatur. Qui tunc nova & vetera proferunt, cum utriusque Testamenti prædicamenta vocibus & moribus loquuntur. Quod tamen intelligi & aliter potest. Vetustum quippe humani generis fuit, ad inferni claustra descendere, pro peccatis suis supplicia æterna tolerare. Cui per mediatoris adventum, novum aliquid accessit, ut si hic rectè studeat vivere, calorum regna valeat penetrare: & homo in terra editus, à corruptibili vita moriatur, in cælo collocandus. Et vetus itaque est, ut pro culpa humanum genus in æterna pœna intereat: & novum, ut coarctatus in regno vivat. Quod ergo in conclusione locutionis suæ Dominus subdidit, hoc est utique quod præmisit. Priùs enim de regni similitudine thesaurum inventum, ac bonam margaritam protulit,

Mat. 5. b

Cant. 8. b

Gen. 27. d

enim propter stellas homo, sed stella propter hominem facta sunt. Et si stella fatum hominis dicitur, ipsis suis ministeriis subesse homo perhibetur. Certè cum Jacob de utero egrediens, prior fratris plantam teneret manu, prior perfectè nequaquam egredi potuit, nisi subsequens inchoasset: & tamen cum uno tempore, eodemque momento utrumque mater fuderit, non una utriusque vite qualitas fuit. Sed ad hoc solent Mathematici respondere, quia virtus constellationis in ictu puncti est. Quibus è diverso nos dicimus, quia magna est mora natiuitatis. Si igitur in ictu puncti constellatio permittatur, necesse jam erit ut tot dicant fata, quot sunt membra nascentium. Faterietiam Mathematici solent, quòd quisquis in signo Aquarij nascitur, in hac vita piscatoris ministerium fortitur. Piscatores verò, ut fertur, Getulia non habet. Quis ergo dicat quia nemo illic in stella Aquarij nascitur, ubi piscator omnino non habetur? Rursus quos nasci in signo Libræ asserunt, trapezitas futuros dicunt; & trapezitas multarum gentium provinciæ ignorant. Fateantur ergo necesse est, aut hoc in eis signum deesse, aut effectum fatalem nullo modo habere. In Persarum quoque, Francorumque terra reges ex genere prodeunt; quibus profectò nascentibus quis aestimet quanti eisdem momentis horarum ac temporum ex servili conditione nascuntur? & tamen regum filij uno eodemque sidere cum servis nati, ad regnum proficiunt, cum servi qui secum fuerant geniti, in servitute moriantur. Hæc de stella breviter diximus, ne Mathematicorum stultitiam indiscussam præterisse videamur. Magi verò aurum, thus, & myrrham deferunt. Aurum quippe Regi congruit: thus verò in Dei sacrificium ponitur: myrrhâ autem mortuorum corpora condiuntur. Eum ergo Magi quem adorant, etiam mysticis numeribus prædicant: auro regem, thure Deum, myrrha mortalem. Sunt verò nonnulli hæretici, qui hunc Deum credunt, sed ubique regnare nequaquam credunt. Hi profectò ei thus offerunt, sed offerre etiam aurum nolunt. Et sunt nonnulli qui hunc regem existimant, sed Deum negant. Hi videlicet ei aurum offerunt, sed offerre thus nolunt. Et sunt nonnulli qui hunc & Deum & regem fatentur, sed assumpsisse carnem mortalem negant. Hi nimirum ei aurum & thus offerunt, sed offerre myrrham assumptæ mortalitatis nolunt. Nos itaque nato Domino offeramus aurum, ut hunc ubique regnare fateamur: offeramus thus, ut credamus, quòd is qui in tempore apparuit, Deus ante tempora existit: offeramus myrrham, ut eum quem credimus in sua divinitate impassibilem, credamus etiam in nostra fuisse carnem mortalem. Quamvis in auro, thure & myrrha intelligi & aliud potest. Auro namque sapientia designatur, Salomone attestante, qui ait: *Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis.* Thure autem quod Deo incenditur, virtus orationis exprimitur, Psalmista testante, qui dicit: *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.* Per myrrham verò, carnis nostræ mortificatio figuratur: unde sancta Ecclesia de suis operariis usque ad mortem pro Deo certantibus dicit: *Manus meæ distillaverunt myrrham.* Nato ergo Regi aurum offerimus, si in conspectu illius, claritate supernæ sapientiæ resplendemus. Thus offerimus, si cogitationes carnis per sancta orationum studia in ara cordis incendimus, ut suave aliquid Deo per cæleste desiderium redolere valeamus. Myrrham offerimus, si carnis vitia per abstinentiam mortificamus. Per myrrham namque, ut diximus, agitur ne mortua caro putrescat. Mortuam verò carnem putrescere, est hoc mortale corpus fluxui luxuriæ deservire, sicut de quibusdam per Prophetam dicitur: *Computruerunt iumenta in stercore suo.* Jumenta quippe in stercore suo putrescere, est carnales homines in faetore lu-

Prov. 21. c
sec. 70.
Ps. 140.

Cant. 5. d

Isa. 1. d

A xuriæ vitam finire. Myrrham ergo Deo offerimus, quando hoc mortale corpus à luxuriæ putredine per condimentum continentia custodimus. Magnum verò nobis aliquid Magi innuunt, quòd in regionem suam per aliam viam revertuntur. In eo namque quod admoniti faciunt, nobis profectò insinuunt quid faciamus. Regio quippe nostra paradysus est, ad quam, Jesu cognito, redire per viam qua venimus, prohibemur. A regione etenim nostra superbiendo, inobediendo, visibilia sequendo, cibum veritum gustando, discessimus: sed ad eam necesse est; ut stendo, obediendo, visibilia contemnendo, atque appetitum carnis refrænando, redeamus. Per aliam ergo viam ad regionem nostram regredimur; quoniam qui à paradisi gaudiis per delectamenta discessimus, ad hæc per lamenta revocamur. Unde necesse est, fratres charissimi, ut semper pavidi semperque suspecti ponamus ante oculos cordis hinc culpas operis, illinc iudicium extremæ districtiōnis. Pensemus quàm districtus iudex veniat, qui iudicium minatur & latet: terrores peccatoribus intencat, & tamen adhuc sustinet: & idcirco venire citius differt, ut minus inveniat quod condemnet. Puniamus scilicet culpas, & cum Psalmistæ voce, præveniamus faciem ejus in confessione. Voluptatum nos ergo fallacia nulla decipiat, nulla vana lætitia seducat. In proximo namque est iudex qui dixit: *Va vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* Hinc etenim Salomon ait: *Risus dolore miscbitur, & extrema gaudij luctus occupat.* Hinc iterum dicit: *Risum deputavi errorem, & gaudij dixi. Quid frustra deciperis?* Hinc rursus ait: *Cor sapientium ubi tristitia est, & cor stultorum ubi lætitia.* Pertimescamus ergo præcepta Dei, si celebramus voraciter solemnitate Dei. Gratium namque Deo sacrificium est afflictio contra peccatum, Psalmista testante, qui ait: *Sacrificium Deo spiritus contritulus.* Peccata nostra præterita in baptismatis perceptione laxata sunt, & tamen post baptismum multa commisimus: sed lavari iterum baptismatis aqua non possumus. Quia ergo & post baptismum inquinavimus vitam, baptizemus lacrymis conscientiam, quatenus regionem nostram per viam aliam repetentes, qui ex ea bonis delectati discessimus, ad eam malis amaricati redeamus, præstante Domino nostro, &c.

Ps. 94. a

Luc. 6. c
Prov. 14. bEcl. 2. a
Ecl. 7. a

Ps. 50. d

Lectio sancti Evangelij secundum Matthæum.

IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis *parabolam hanc: Simile est regnum calorum thesauro abscondito in agro: quem qui invenit homo, abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit universa quæ habet, & emit agrum illum. Iterum simile est regnum calorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas: inventa autem una pretiosa margarita, abiit & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam. Iterum simile est regnum calorum sagena missa in mare, & ex omni genere piscium congreganti. Quam, cum impleta esset, educentes, & secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione sæculi. Exhibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium. Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei: Vtique Domine. Ait illis: Ideo omnis Scri-*

Cap. 13. f